

V alószínűleg ő volt az Egyesült Államok legkevésebb iskolázott elnöke. Egy szegény telepes garendaházában született, s legfeljebb egy évet töltött el vidéki elemi iskolákban. A földművelést nem szerette, de minden más munkára készen állt: dolgozott kompon és hajón, segédkezett boltban és kovácsműhelyben, kerítésdeszkát hasogatott, katonászkodott, kereskedett, földmérést vállalt, majd az illinois-i New Salem városka postamestere volt (1833–1836). Állandóan olvasott, s folyamatos önművelésének eredményeképpen 1837-ben Springfieldben ügyvédi irodát nyithatott. Hamarosan Közép-Illinois

AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK 16. ELNÖKE

ABRAHAM LINCOLN

1861. MÁRCIUS 4.–1865. ÁPRILIS 15.

ABRAHAM LINCOLNT A HÁROM LEGNAGYOBB ELNÖK KÖZÖTT TARTJÁK SZÁMON, WASHINGTON ÉS FRANKLIN D. ROOSEVELT MELLETT. MEGGYILKOLÁSA MIATT MÁRTÍRKÉNT TISZELTÉK, SZÁMTALAN SZOBROT, FESTMÉNYT ÉS ÉLETRAJZOT KÉSZÍTETEK RÓLA. A FILMRENDEZŐK KEDVENCÉNEK NEVEZHETŐ, MERT KÖZEL HÁROMSZÁZ MOZIFILMBEN, TÉVÉFILMBEN ÉS DOKUMENTUMDRÁMÁBAN IDÉZTÉK FEL ALAKJÁT. OLYAN RENDEZŐK TISZTELEGTEK ELŐTTE, MINT D. W. GRIFFITH, JOHN FORD, ANTHONY MANN ÉS STEVEN SPIELBERG. CSAK 2012-BEN HAT FILMBEN BUKKANT FEL, MÉG VÁMPÍRVADÁSKÉNT VAGY ZOMBIVADÁSKÉNT IS.

a szenátusi választáson versengetett Stephen A. Douglasszal szemben, hét nyilvános vitájuk országsszerte figyelmet keltett és ismerttette Lincoln nevét.

Az 1860-as elnökválasztáson kizárólag annak köszönhető győzelmét, hogy a Demokrata Párt több jelöltet indított, s így egyik sem tudott

ABRAHAM LINCOLN

Születés:

Sinking Spring farm, Kentucky, 1809. február 12.

Párt:

Republikánus Párt

Választási győzelem:

1860, 1864

Házastárs:

Mary Ann Todd (1818–1882)

Halál:

Washington D. C., 1865. április 15.

egyik legismertebb whig párti politikusa s – alaposabb jogi tanulmányok híján is – egyik legsikeresebb és legbecsületesebb ügyvédje lett. Ezért nevezték Honest Abe-nek, vagyis Becsületes Ábrisanak.

A RABSZOLGATARTÁS ELLENZŐJE

Semmiféle kormányzati tapasztalattal nem rendelkezett, még csak polgármesteri

hivatalt sem töltött be, mielőtt beköltözött a Fehér Házba. Csak képviselő volt, először Illinois, majd 1847-től két évig az Egyesült Államok képviselőházában, ahol támadta a mexikói háborút kirobbantó Polk elnököt. Az ő irányításával szerveződött meg a rabszolgaság kiterjesztését ellenző Republikánus Párt illinois-i szervezete. Az 1858-as szenátusi választásra ké-

szülve tartotta egyik leghíresebb beszédét: „Az önmagával meghasonlott ház nem állhat fenn. Úgy hiszem, ez a kormányzat nem maradhat tartósan félig rabszolgatartó és félig szabad. Nem azt akarom, hogy az Unió felbomoljon – nem azt akarom, hogy a ház összedőljön –, de azt gondolom, meghasonlottsága meg fog szűnni. Vagy ilyen lesz egészen, vagy olyan.” Bár

Az idealizálás céljával készült szobrok és festmények mára már elfeledtették, hogy kortársai számára Lincoln kifejezetten visszatartó látványt nyújtott. 192 cm-es magassága a 19. század közepén abnormálisnak tűnt, s azt mondták róla, „olyan, mint egy óriási csontváz, amelyre bőrt feszítettek, és e bőrt ruhadarabokkal takarták el”.

elegendő elektori szavazatot összegyűjteni. Elnöki időszaka meglehetősen dicstelenül kezdődött, mert merénylettől tartva szinte titokban érkezett meg a fővárosba. Megválasztása azt jelezte a rabszolgatartó déliek számára, hogy az északi államok már nemcsak a gazdaságban, hanem a politikában is átvették a vezető szerepet, s hamarosan olyannyira megerősödnek, hogy képessé válnak a rabszolgaság eltörlésére. Ezért a „Mély-Dél” államai kiléptek az unióból, és létrehozták saját államszövetségüket, az Amerikai Konföderált Államokat.

Lincoln békülékeny beszédet tartott hivatalba lépésének napján: „*Elégedetlen honfitársaim, a ti kezetekben és nem az enyémben van a polgárháború súlyos kérdése. A kormány nem fog megtámadni benneteket. Nem robbanhat ki a konfliktus, ha nem ti magatok lesztek az agresszorok. Nem tettetek az égben feljegyzett esküt arról, hogy megsemmisítitek ezt a kormányzatot, én viszont most a legünnepélyesebben esküszöm, hogy fenntartom, megőrözöm és megvédelmezem. [...]* Nem ellenségek vagyunk,

hanem barátok. Bár a szenvedély megfeszítheti, nem szakaszthatja el érzelmi kötéleinket. Az emlékezet misztikus húrjai, amelyek ott húzódnak a csataterektől, a hazafiak sírjától az élő szívekig, a családi tűzhelyekig, behálózva ezt a tágas országot, újult erővel fogják zengeni az unió kórusát, ha – és én bizton hiszem ezt – a természetünkben lakozó jobb angyalok ismét megérintik azokat!” Úgy vélte azonban, hogy a déli államok kiválására erkölcsileg igazolhatatlan cél érdekében került sor, s neki kötelessége mindent megtenni az unió egysége védelmében.

ÉSZAK DÉL ELLEN

Az Egyesült Államok történelmének legvéresebb háborújában, a polgárháborúban (1861–1865) 360 ezer északi és 260 ezer déli katona esett el, s a polgári áldozatokkal együtt a halottak száma minden bizonnyal meghaladta az egymilliót. A felületes szemlélőnek úgy tűnhet, hogy az unió (az északi államok) elsöprő gazdasági fölénye eleve biztosította a háborús győ-

zelmet a szövetségi kormányzat számára, s ehhez nem sokban járulhatott hozzá az elnök.

Csakhogy megtörtént már néhányszor a világtörténelemben, hogy egy gyengébb államnak sikerült kivívnia a függetlenségét, mint például Svájcnak a Német-római Császársággal, Hollandiának a Spanyol Birodalommal vagy éppen az Egyesült Államoknak a Brit Birodalommal szemben. Ráadásul a konföderáció győzelméhez nem volt szükség az északi államok megszállására vagy hadseregének teljes megsemmisítésére, mindössze arra, hogy elvegye az unió kedvét a területe elleni támadásoktól, s ezzel elérje háborús célját, a déli államszövetség fennmaradását. Tekintetbe véve a konföderáció hadseregét irányító, kiváló tiszteket (Robert E. Lee, Thomas J. Jackson, James Longstreet stb.) és lakosságának a katonáskodásra való készségét, erre minden esély megvolt. Ráadásul 1863-ra az északi államokban megelégték a magas adókat, a kormány megnövekedett hatalmát, s az északi demokraták körében befolyá-

os békepárt alakult. New Yorkban még véres népfelkelés is kitört a sorozás ellen.

A gazdasági fölény tehát egyáltalán nem volt elegendő a győzelemhez. Arra is szükség volt, hogy Lincoln kormánya meg tudja nyerni a lázadókhoz nem csatlakozott államok támogatását, hogy hatékonyan mozgósítsa az unió nagyobb erőforrásait a győzelem érdekében, és akkor se kössön fegyverszünetet, amikor úgy tűnt, hogy a konföderáció katonailag legyőzhetetlen. Az elnök kiválóan ismerte fel a pillanatnyi taktikai követelményeket, ugyanakkor sohasem veszítette szem elől a háború végső célját, a nemzeti egység helyreállítását. Úgyesen elkerülte, hogy az irányítása alatt álló hadseregek kezdjék meg az ellenség-egyeskedést.

Mivel a konföderáció charlestoni ütegei nyitottak elsőként tüzet a dél-karolinai Sumter-erődre, északon hatalmas felháborodást okoztak azzal, hogy „*rálóttek a csillagos-sávós lobogóra*”. Hazafias láz tört ki, s oly sokan csatlakoztak a hadsereghez, hogy évekig nem volt hiány újoncokban. Ezután Lincoln

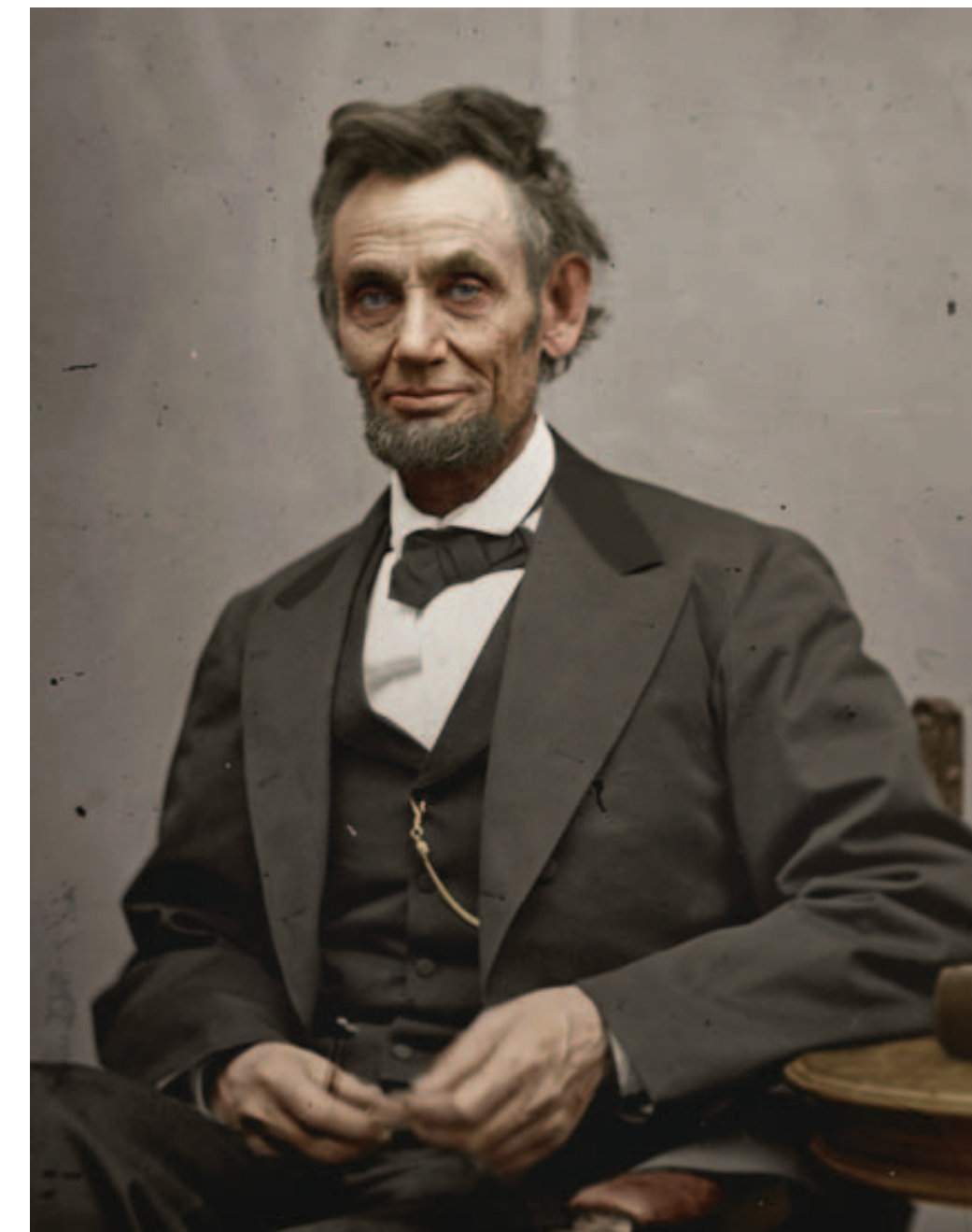

a finomabb és keményebb módszerek változtatásával el tudta kerülni, hogy a „Felső-Dél” rabszolgaság tartó határállamai (Missouri, Kentucky, Delaware, Maryland) csatlakozzanak a konföderációhoz, amelyből Virginia nyugati része kivált, s önálló állammá alakult az unión belül. Ha ezek a gazdag és stratégiai is fontos államok a konföderációt erősítették volna, a Dél jóval nagyobb erőforrásokkal és kedvezőbb helyzetben harcolhatott volna a függetlenségéért – amelyet talán meg is tud őrizni.

Lincoln kormánya felállította a világ legjobban felszerelt és ellátott hadseregét, s ugyanakkor arra is képes volt, hogy a Kongresszussal együttműködve lefektesse a modern Amerika alapjait. Két éven belül (1862–63) modernizálták az adó-, a bank- és a pénzügyi rendszert, mezőgazdasági minisztériumot alapítottak, fejlesztették az oktatásügyet, nyugati földeket bocsátottak a farmerek rendelkezésére, s megkezdték a kontinenst átszelő vasútvonal építését.

Az elnök megnövelte a végrehajtó hatalom jogkörét a háborús intézkedések hatékonysága érdekében, és ő alakította ki az unió katonai stratégiáját is. Elnöki rendeleteivel a háború első éveiben ő adott újra meg újra kisebb „lökéseket” a túlságosan passzív és óvatos tábornokoknak. Jó stratégiai érzéke volt, az elsők között ismerte fel, hogy a győzelmet nem az elenség fővárosának elfoglalásával, hanem hadseregének megsemmisítésével lehet kivívni. Tisztában volt azzal is, hogy a konföderáció győzelmét leginkább egy európai szövetséges biztosíthatná, ezért ügyes lépésekkel meg tudta akadályozni, hogy a nagyhatalmak támogatásban részesítsék a déli államokat.

III. Napóleon éppen mexikói beavatkozását készítette elő, és érdekében állt volna, hogy támogassa a konföderációt.

Brit szövetségese nélkül azonban nem akarta elkövetni magát, s Lincoln mindent elkövetett a londoni kormány megbékítéséért. Miután egy amerikai hadihajó 1861-ben a nyílt tengeren megállította a Trent nevű angol gőzöst, és foglyul ejtette a konföderáció Európába utazó diplomatáit, Lincoln kijelentette, hogy „Egyszerre csak egy háborút!”, s a brit tiltakozás után azonnal szabadon engedte az elfogottakat. Amikor pedig a háborús célok közé a nemzeti egység mellett a rabszolgák felszabadí-

tása is bekerült, a brit kormány már nem bízhatott abban, hogy a parlament és a társadalom támogatná a konföderáció kormányának elismerését.

A HÁBORÚ TÉTJEI

Lincoln újra meg újra felhívta honfitársai figyelmét arra a tényre, hogy az amerikai polgárháborúnak még a nemzeti egységnél és a rabszolgaság felszámolásánál is nagyobb a tétje. 1861. július 4-én tartott beszédében így fogalmazta meg kormánya háborús céljait: „Népi kor-

Politikai sikereit valószínűleg annak köszönhettem, hogy nem az ideális, hanem az optimális megoldásokat kerestem. *„Nem állítom, hogy irányítottam volna az eseményeket – jelentette ki –, inkább őszintén bevallom, hogy az események irányítottak engem.”* Pragmatikus politikus volt, aki nem szőtt nagy terveket, hanem a közvetlen problémák megoldását tekintette feladatának. Olyan folyami hajóshoz hasonlította magát, aki *„a hajó menetét mindig csak addig a pontig jelöli ki, ameddig ellát”.*

mányzatunkat gyakran nevezték kísérletnek. Két szempontból népünk már bizonyított: sikeresen megalapította és sikeresen működtette e kormányzatot. Még egy feladat maradt: sikeres megőrzése a megdöntésére irányuló, nagy erejű belső kísérlettel szemben.”

Abraham Lincoln már elnöksége előtt is ellenfele volt a rabszolgaságnak, de nem támogatta az aktív fellépést a rabszolgaság ellen, mert úgy vélte, gazdaságtalansága miatt magától meg fog szűnni. Nem hitt abban sem, hogy a fehérek és feketék képesek békésen egymás mellett élni, ezért egészen elnökségéig támogatta a felszabadítottaknak az afrikai Libériába való áttelepítésére irányuló törekvéseket.

Hamarosan kiderült, hogy a feketék nem kívánnak áttelepülni egy ismeretlen földrészre, a rabszolgatartók ilyen feltétellel sem hajlandóak megválni „tulajdonuktól”, az északiak pedig nem tudják biztosítani az áttelepítés pénzügyi feltételeit. Lincoln még 1862. augusztus 14-én a Fehér Házban tartott megbeszélésen is arra figyelmeztette a fekete politikai vezetőket, hogy ha a rabszolgasá-

got fel is számolják, a faji előítéletek megmaradnak, s újra felvetette az emigráció lehetőségét. „Ez ugyanúgy a mi országunk, mint a magáé!” – közölte vele egyik tárgyalópartnerre, s társai egyetértettek vele. A kitelepítést az abolicionisták egy része is ellenezte, arra hivatkozva, hogy inkább az előítéletek ellen kellene küzdeni.

A rabszolgaság más területekre való kiterjesztését azonban Lincoln már politikai pályafutása kezdetétől ellenezte. Nem fogadta el a demokráciára való hivatkozást, amikor az volt a kérdés, létrehozhat-e egy territórium lakói többségi szavazással rabszolgatartó államot. Lincoln számára ugyanis nem a többségi akarat, hanem a rabszolgaság erkölcsi túrheterogenitása volt az elsődleges szempont, s úgy vélte, a többség sem veheti el egy kisebbségnek a *Függetlenségi nyilatkozatban* megfogalmazott jogait „az élethez, a szabadsághoz és a boldogulásra való törekvéshez”. Annyi bizonyos, hogy Lincoln faji kérdésekben vallott nézetei sokat változtak a polgárháború alatt, s az egykori „faji szeparatista” – George M. Fredrickson amerikai történész megfogalma-

zásával élve – készen állt arra, hogy „egy színvak demokrácia potenciálisan egyenlő polgártársainak” tekintse Amerika lakóit.

Az elnök 1862 nyarán látta be, hogy a nagyobb belföldi és külföldi támogatás érdekében elnöki kiáltvánnyal kell felszabadítania a rabszolgákat. Az első jelentősebb északi győzelem, az antietami csata (szeptember 17.) után jelentette be, hogy 1863. január 1-jétől érvénybe lép a „lázdók” területein élő rabszolgákat felszabadító, úgynevezett emancipációs nyilatkozata. „Soha életemben nem éreztem bizonyosabbnak, hogy helyesen cselekszem, mint most, amikor aláírom ezt a papírost!” – jelentette ki. Ezután engedélyezte a feketékből felállított katonai egységek létrehozását.

Nagylelkűnek bizonyult az indiánokkal is. 1862-ben Minnesotában a rezervátum ellátási problémái következtében kiűzött a szánti sziűk felkelése Kis Varjú főnök vezetésével. Mintegy félezer telepest és katonát öltek meg, s ezért a bíróság 303 indiánt halálra ítél. Lincoln 265 sziűt elnöki kegyelemben részesített, s csak azokat végezhették ki, akik gyilkosságot vagy

nemi erőszakot követtek el. A kegyelem ekkoriban egyáltalán nem volt népszerű intézkedés, egy szenátor figyelmeztette is az elnököt, hogy ha több indiánt kivégeztet, nagyobb támogatásra tehet szert a Kongresszusban. Lincoln így válaszolt: „Nem akasztathatok fel embereket szavazatokért!”

„VÁLASZTÁSOK NÉLKÜL NEM LEHET SZABAD KORMÁNYZATUNK!”

Amíg bízott abban, hogy a hadsereg irányítói képesek győzelmet aratni, addig azt sem bánta, hogy tiszteletlenek vele. George B. McClellan, az unió hadseregének főparancsnoka egyszer nem volt hajlandó találkozni az öt felkereső elnökkel, s lefeküdt aludni, mialatt Lincoln várakozott rá. Az elnök nem sértődött meg: „Ha képes győzelmet aratni, még a lova kantárját is hajlandó vagyok tartani” – jelentette ki. De azonnal leváltotta McClellant és utódait is, amint nyilvánvalóvá vált, hogy nem tudják megnyerni a háborút. Miután Ulysses S. Grant személyében megtalálta azt a főtisztet, aki hajlandó az offenzív hadviselésre, 1864 márciusában az unió hadseregeinek főpa-

✿ A GETTYSBURGI BESZÉD ✿

A legnagyobb hatást az a néhány mondatos beszéde gyakorolta, amelyet a gettysburgi csatátér temetőjének avatásán mondott el 1863. november 19-én. A megrázóan egyszerű és sallangmentes szónoklat így hangzott:

„Négyszer húsz és hét évvel ezelőtt atyáink egy új, szabadságban fogantatott nemzetet hoztak létre e kontinensen, amely ama elvnek szenteltetett, hogy minden ember egyenlőnek teremtett. Most nagy polgárháborúba bocsátkoztunk, amelyben eldőlt majd, hogy a nemzet vagy más, így fogant és ennek szentelt nemzet tartósan fennmaradhat-e. Mi e háború egyik nagy csatamezején gyűltünk össze. Eljöttünk, hogy felavassuk e mező egy részét azok végső nyughelyeként, akik itt életüket adták, hogy e nemzet élhessen. Illő és helyes dolog, hogy így tegyünk. Csakhogy tá-

gabb értelemben nem avathatjuk fel, nem tisztelhetjük meg és nem szentelhetjük fel ezt a helyet. Azok a derék férfiak, az élők és a halottak, akik itt küzdöttek, már jobban felszentelték annál, hogy csekély képességeink ehhez bármit is hozzáadjanak vagy elvonjanak belőle. A világ kevéssé figyel s nem sokáig emlékezik majd arra, amit itt beszélünk, de sosem felejt el, amit ők itt tettek. Inkább nekünk, az élőknek kell magunkat itt ama befejezetlen munkának szentelnünk, amelyet azok, akik itt harcoltak, oly nemes módon mozdítottak elő. Inkább magunkat kell ama nagy feladatnak szentelnünk, amely előttünk áll – e dicső halottak példája növelje meg ragaszkodásunkat azon üggyhöz, amelyért ők mindent feláldoztak – határozzuk el ünnepelesen, hogy e halottak nem haltak meg

hiába – hogy e nemzet Isten segédelmével újjá fog születni a szabadságban – és hogy a nép kormányzata, a nép által és a népért létrejött kormányzat nem fog eltűnni a Föld színéről.”

A maga korában megdöbbentően rövid beszédben Lincoln nem említette meg sem az uniót, sem a konföderációt. Csak a *Függetlenségi nyilatkozatra* utalt, amely régebbi a déliek által megtagadott alkotmánytól is. Nem államról beszélt tehát, nem az unióról, hanem ötéves alkalommal is a nemzetet emlegette, amelynek egyetlen feladata van: a világ számára be kell bizonyítania, hogy a demokrácia (*government of the people, by the people, for the people*) képes erélyes és hatékony módon megvédelmezni a szabadságot és az egyenlőséget.

rancsnokává nevezte ki és minden támadással szemben megvédelmezte.

Bár kortársai közül sokan úgy látták, hogy Lincoln riasztóan megnövelte a végrehajtó hatalom hatáskörét, ő mindvégig hangsúlyozta, hogy erre kizárólag a háború miatt van szükség. Szigorúan ragaszkodott a demokrácia alapelveihez, s hallani sem akart arról, hogy a harcokra való tekintettel el lehetne halasztani az 1864-ben esedékes elnökválasztást. Pedig minden jel arra mutatott, hogy vereséget fog szenvedni: Északon egyre terjedt a békevágy, s az unió csapatainak hatalmas véráldozat árán sem sikerült még kivívniuk a döntő győzelmet. Lincoln mégsem függesztette fel a szeptemberi behívóparancsot, pedig azt tanácsolták neki, hogy ezzel próbálja növelni támogatói számát. Nem siettetett két újonnan megalakult állam, Colorado és Nebraska befogadását az unióba, pedig az ottani választók biztosan órá szavaztak volna. Nem rendelte el, hogy a megszállt déli területek lakói is vegyenek részt az elnökválasztáson, pedig így is nyerhetett volna néhány szavazatot. Vagyis személyes politikai túlélésénél fontosabbnak tartotta a népakarat minden külső manipulációtól mentes érvényesülését, a demokrácia intézményeinek érintetlen fennmaradását.

„Választások nélkül nem lehet szabad kormányzatunk!” – jelentette ki Lincoln. Nem politikai manővereinek, hanem Atlanta elfoglalásának köszönhető győzelmét az 1864-es elnökválasztáson. Ezzel ugyanis nyilvánvaló lett, hogy a háborút hamarosan meg fogják nyerni, s a kormány politikájára sikereseznek bizonyult. Amint azt ő is megfogalmazta: *„Ezzel bebizonyosodott, hogy a nép kormánya fenn tudja tartani a választást egy nagy polgárháború közepette is. A világ idáig nem tudhatta, hogy ilyesmi lehetséges.”*

A NAGYLELKŰ GYŐZTES

A győzelem közeledtével Lincoln közzétette rendkívül nagylelkű elképzeléseit a déli államok rekonstrukciójáról, az unió helyreállításáról. A konföderáció főtisztviselőinek kivételével minden „lázadónak” kegyelmet akart adni, a rabszolgáktól eltekintve tulajdonuktól sem kívánta megfosztani őket, s azt tervezte, hogy amikor az 1860-ban szövetségi joggal rendelkező állampolgárok (vagyis a felnőtt fehér férfiak) 10%-a hűségeskürt tesz az uniónak, államuk visszakapja önkormányzatát. Nem akarta radikálisan átalkítani a déli államok társadalmi rendszerét sem: azt tervezte, hogy egyelőre kizárólag a műveltebb és a hadseregben

harcoló feketék számára biztosít politikai jogokat.

Amikor pedig eljutott hozzá a hír, hogy Lee tábornok Appomatoxnál letette a fegyvert, a következőket üzentte a győztes Grantnek: *„Hagyják, hogy megadják magukat és hazatérjenek otthonaikba, csak fegyvert ne fogjanak újra. Hadd menjenek valamennyien, a tisztok és a többiek, én csak engedelmességet akarok, nem további vérontást. [...] Senkit sem akarok megbüntetni, bánjanak velük minden szempontból liberálisan. Mi csak azt kívánjuk, hogy ezek az emberek újra az unióhoz kötődjenek, és alávesk magukat törvényeinek.”*

A győzelemmel az elnök minden bizonnyal szert tett

Alighanem egyetlen elnököt sem támadtak még oly sok oldalról és olyan hevesen, mint őt.

Az abolicionistáknak és a radikálisoknak túlságosan mérsékeltnek tűnt, a konzervatívoknak és az állami jogok védelmezőinek túlságosan merészeknek, egyesek azért szidták, mert nem köt békét a konföderációval, mások azért, mert nem nyeri meg elég gyorsan a háborút. Ellenfelei bitorlónak, bohócnak, árulónak, zsarnoknak, szörnyetegnek, idiotának, eunuchnak, bigottnak, demagógoknak, sarlatánnak, holdkórosnak, négerimádónak nevezték.

akkora tekintélyre és befolyásra, hogy széles körökben elfogadtathatta volna elképzeléseit a háború utáni rekonstrukcióról. Minden gesztusa a békét és a kiegyezést szolgálta. Az 1865. április 10-én tartott győzelmi ünnepen például felszólította a zenekart, hogy játssza el a déliek legnépszerűbb indulóját, a *Dixie*-t. Váratlan halálával a mérsékelt és nagylelkű rendezés lehetősége semmisült meg.

1865. április 14-én Lincoln a feleségével együtt a washingtoni Ford Színház elnöki páholyából figyelte mosolyogva Tom Taylor *Amerikai kuzinunk* című, nagy sikerű vígjátékának előadását. 22 óra 13 perckor John Wilkes Booth színész belépett a páholyába, s Derringer márkájú pisztolyával hátulról fejbe lőtte. A páholyban tartózkodó Henry R. Rathbone őrnagy rátámadt, Booth egy vadászkéssel megsebesítette őt, majd a páholyból a színpadra ugrott. Sarkantyúja a páholyt díszítő zászlóba akadt, ezért a színpadra érve lábát törte, de még latinul elkiáltotta Virginia állami jelszavát: *„Sic semper tyrannis!”* (Így járnak a zsarnokok!) A kirobbant zűrzavarban sikerült elmenekülnie. Lincoln nem tért többé magához. Másnap reggel halt meg a színházzal szembeni házban, ahová átvitték. ♦